

Dne 25-VI-2021 smo opazovali modrega ploščca *Libellula depressa*, kako je preletaval mlako, nekaj dni kasneje pa smo opazili tudi odlaganje jajčec. V septembru smo že lahko opazovali dokaj velike ličinke, ki smo jih prav tako določili za *L. depressa*. V mlaki smo našli vsaj 40 ličink, ki so zelo uspešno zminimizirale ličinke komarjev. Njihovo napredovanje bomo še naprej opazovali ...

(N. ERBIDA)

NOVA NAJDBA NOSNE JEZERKE *EPITHECA BIMACULATA* V SAVINJSKI DOLINI

Nosna jezerka *Epiteca bimaculata* sodi med vrste, o katerih v slovenski odonatološki literaturi zadnja leta bolj redko beremo, pri čemer gre povečini za posamična, priložnostno zbrana opazovanja (npr. BAHOR, 2017; VINKO, 2018a, 2018b; VINKO & BEDJANIČ, 2015; VINKO in sod., 2017, 2020). Pa ni bilo vedno tako – pred prelomom tisočletja je bila nosna jezerka ena od vrst, ki smo ji posvečali precej pozornosti in zbrali veliko znanja o njeni razširjenosti in biologiji (KOTARAC, 1993; KOTARAC, 1997; BEDJANIČ, 1997, 1998; BEDJANIČ & KOTARAC, 1994).

Nekaj pomladne nostalgije in nove najdbe vrste iz sosednje Avstrije (HOLZINGER in sod., 2020; RAGGER & HOFMANN, 2020) so pomagale pri odločitvi, da skušam v letošnjem letu nekoliko podrobneje raziskati zgodbo nosne jezerke v Savinjski dolini in okolici. Na tem območju smo doslej za vrsto poznali le eno samo lokaliteto – na pomladnem taboru Slovenskega odonatološkega društva v Savinjski dolini davnega leta 1997 je namreč Klemen Koselj v opuščnem glinokopu 650 m SSZ od Ložnice pri Žalcu (GK 513297, 124706) dne 31-V-1997 našel osamljeni lev vrste (ŠALAMUN, 1997). Najbližja lokaliteta na širšem območju je bila vse do letos Slivniško jezero jugovzhodno od Šentjurja pri Celju (GK 534752, 116027), kjer sem osem levov nosne jezerke našel 15-V-1995.

Seveda sem najprej dne 11-V-2021 obiskal doslej edino znano lokaliteto severozahodno od Ložnice pri Žalcu, vendar kljub skrbnemu pregledu celotnega obrežja brez uspeha. Opuščeni glinokop so v znani maniri posvojili ribiči, obrežna vegetacija je večinoma vzorno pristrižena, vodnega rastlinja pa sploh ni. Enak rezultat v kontekstu iskane vrste je dne 14-V-2021 ponudil tudi obisk zahodne obale Velenjskega jezera (GK 507787, 136687) in Škalskega jezera (GK 508186, 136896) v Šaleški dolini, česar na teh lokalitetah tudi 28-V-2021 nisem uspel nadgraditi. Dne 16-V-2021 sem v nadobudnem iskanju levov in odraslih osebkov nosne jezerke obiskal še Šmartinsko jezero severno od Celja (GK 520899, 126834), ribnik jugovzhodno od gradu Prešnik pri Lopati (GK 518736, 125882) in ribnik v gozdu vzhodno od Gorice pri Šmartnem (GK 518577, 125425), vendar nosne jezerke ne v zraku, ne na kopnem ni bilo na spregled.

Dne 20-V-2021 sem se odpravil v okolico Proseniškega. Ob ribniku južno od ceste Proseniško-Goričica (GK 527982, 121666) nisem bil uspešen, pregled obrežja spodnjega ribnika severno od ceste Proseniško-Goričica (GK 528126, 121978; SLIKA 1) pa je po dobri uri stikanja po obrežni vegetaciji z enim najdenim levom nosne jezerke končno obrodil sadove (SLIKA 2). Kasneje sem na sosednjem oz. naslednjem zgornjem ribniku (GK 528179, 122121), le nekaj deset metrov od najdbe prvega, našel še dva leva nosne jezerke. Opogumljen z uspehom sem obiskal še ribnike v okolici Goričice, pri čemer ne na zahodnem ribniku ob cesti Proseniško-Goričica (GK 528754, 121643) in ne na vzhodnem ribniku ob cesti Proseniško-Goričica (GK 528791, 121720) nisem bil uspešen. Iskanje vrste je bilo brezplodno tudi dne 21-V-2021 in sicer na ribniku Jernej, jugozahodno od Laz pri Dramljah (GK 529743, 124285), ribniku v gozdu SSV od Trnovca pri Dramljah (GK 530467, 124165), ribniku ob cesti SZZ od Razborja (GK 531475, 124437), velikem ribniku v gozdu severozahodno od Razborja (GK 530467, 124165) in majhnem ribniku v gozdu severozahodno od Razborja (GK 531896, 124521).

SLIKA 1. Proseniško, ribniki severno od ceste Proseniško-Goričica, nova lokaliteta za nosno jezerko *Epitheca bimaculata* v Savinjski dolini (Foto: M. Bedjanič, 20-V-2021).

V zaključku velja v kontekstu številnih obiskanih lokalitet brez najdbe vrste poudariti, da »*absence of evidence*« seveda ni enako »*evidence of absence*«, vendar pa kljub vsemu zaključujem, da nosni jezerki v Savinjski dolini očitno ne kaže najbolje. Številni na pogled ustrezni ribniki med Celjem in Dramljami so namreč ribogojsko upravljani, kar pomeni redne in daljše izpuste vode v hladnejšem delu leta ter praviloma veliko količino naseljenih rib. Tudi ribnike ob cesti Proseniško-Goričica, kjer sem letos zabeležil nosno jezerko, po besedah gospodarja tamkajšnje ribiške družine redno praznijo, kar ima gotovo močno negativen vpliv na populacije vseh vrst kačjih pastirjev, ki za larvalni razvoj potrebujejo več od enega leta.

SLIKA 1. Lev nosne jezerke *Epitheca bimaculata* (Proseniško, ribniki severno od ceste Proseniško-Goričica, 20-V-2021; Foto: M. Bedjanič).

Iz varstvenega vidika bi bilo potrebno in zanimivo nosni jezerki posvetiti posebno raziskavo, v kateri bi v prvi polovici maja preverili vse doslej znane in potencialno primerne lokalitete ter prednostno z iskanjem levov skušali potrditi, da

se vrsta na dotičnem območju še vedno pojavlja. Le tako bi bilo možno realno oceniti število in velikost populacij ter ogroženost nosne jezerke v Sloveniji po dveh desetletjih od njene uradne uvrstitve na Rdeči seznam.

LITERATURA:

- BAHOR, M., 2017. *Favna kačjih pastirjev (Odonata) Mirnske doline in ovrednotenje naravovarstveno pomembnih območij*. Magistrsko delo, Magistrski študij – 2. stopnja, Študij ekologije in biodiverzitete, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani. Ljubljana. ix + 71 str.
- BEDJANIČ, M., 1997. *Potek preobrazbe, spolna struktura in velikost populacije nosne jezerke (Epiteca bimaculata (Charpentier, 1825)) v glinokopu Opekarne Pragersko v Pragerskem (SV Slovenija) (Odonata: Corduliidae)*. Seminarska naloga pri predmetu Ekologija živali, Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana. 14 str.
- BEDJANIČ, M., 1998. Raziskave biologije nosne jezerke *Epiteca bimaculata* (Charpentier, 1825) v Sloveniji (Anisoptera: Corduliidae). *Erjavecija* 6: 26-27.
- BEDJANIČ, M. & M. KOTARAC, 1994. Contribution to the knowledge of *Epiteca bimaculata* (Charpentier) in Slovenia. *Abstr. Pap. 1st Odonatol. Symp. Alps-Adriatic reg. Comm., Maribor*: 19.
- HOLZINGER W. E., H. BRUNNER, H. KERSCHBAUMSTEINER & B. KOMPOSCH, 2020. Neue Nachweise des Zweiflecks (*Epiteca bimaculata* Charpentier, 1825) aus der Steiermark (Insecta: Odonata). *Joannea Zoologie* 18: 215-222.
- KOTARAC, M., 1993. *Biometrične meritve ličink kačjega pastirja vrste Epiteca bimaculata (Charpentier, 1825) (Odonata, Corduliidae) v akumulacijskem jezeru Komarnik pri Lenartu*. Seminarska naloga, Biotech. Fak., Univ. Ljubljana. 6 str.
- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 str.
- RAGGER, C. & G. HOFMANN, 2020. Neuer Nachweis des Zweiflecks (*Epiteca bimaculata*) in Kärnten. *Carinthia II* (210/130): 557-560.
- ŠALAMUN, A., 1997. Pomladni društveni tabor Savinjska dolina '97. *Erjavecija* 4: 7-8.
- VINKO, D., 2018a. 24 ur z reko Muro 2018: Kratko poročilo o izvedbi aktivnosti Slovenskega odonatološkega društva. *Erjavecija* 33: 47-49.
- VINKO, D., 2018b. Poročilo o delu skupine za kačje pastirje. V: P. Presetnik (ured.), Raziskovalni tabor študentov biologije Dragatuš 2015, str. 39–46, Društvo študentov biologije, Ljubljana.
- VINKO, D. & M. BEDJANIČ, 2015. BIOBLITZ 2015: Kratko poročilo o izvedbi aktivnosti Slovenskega odonatološkega društva. *Erjavecija* 30: 48-50.
- VINKO, D., M. BAHOR & A. TRATNIK, 2017. Mednarodna delavnica o določanju levov kačjih pastirjev. *Erjavecija* 32: 46-51.
- VINKO, D., A. ŠALAMUN, A. TRATNIK, N. ERBIDA, A. PIRNAT, M. BAHOR, D. KABLAR, P. KOGOVŠEK, N. ŠRAMEL, M. HOSTNIK, N. KRELJ, N. ŠABEDER, N. TIVADAR, J. SNOJ & M. BEDJANIČ, 2020. Favna kačjih pastirjev (Odonata) naravnega rezervata Ribniki v dolini Drage pri Igu (Ljubljansko barje, osrednja Slovenija). *Natura Sloveniae* 22(2): 5-28.

(M. BEDJANIČ)